

MUSA-ÅRBOG, 9 artikler. Redaktion: Nina Bendix og Mogens Friis. Århus 1992. 256 sider, ill., noder, ISBN 87-984344-0-3.

Den århusianske forening for tidlig musik, MUSA, havde i 1992 eksisteret i ti år. Det runde år blev markeret med udsendelsen af en buket artikler, der henvender sig til foreningens medlemmer og venner. Bogen er en 'hjemme-produktion' lavet i tekstbehandling af de to redaktører. Det er de sluppet pænt fra; trykket er tydeligt, og der er gode illustrationer: fotos, tegninger, mange nodeeksempler og gengivelser af gamle kilder – ind imellem kan det dog genere en smule at man ikke har sørget for at få slettet de mange orddelingsstreger, som er efterladt midt i linierne.

Artiklerne kommer vidt omkring i foreningens interesseområde; det fremgår klart af en opremsning af forfattere og overskrifter: Peter Hauge, *Musikkens filosofi eller filosofiens musik i senrenæssancen*; Jesper Bøje Christensen, *Om generalbas-praksis hos Händel og Bach*; Philip Lervig, Erik Ernst og Viggo Mangor, *Eksakte data fra baroktiden vedrørende rytme og tempo*; Hans Olav Gorset, *Peter Bangs notebok som tidsbilde: Inntrykk og uttrykk fra 1700-tallet*; Henrik Nyrop-Christensen, *Fløjteneroder fra Fyn*; Otto Himmer: *Den tidlige klarinet i Danmark*; Verner Jensen, *Dulcianen og fagotten i Danmark i 1600- og 1700-tallet*; Derek McCulloch, *Gensyn med Habsburgerne og Hohenzollernerne. To glente århundreder*; Ole Kongsted, *„Congratulare Musa nostra Balthica“*. 'Carmen gratulatorium' som vokalpolyfon musikalsk genre i senrenæssancen og tidlig barok.

I den musikhistoriske afdeling giver Ole Kongsted en redegørelse for lykønskingsmotetten, musikalske hilsener især til bryllup, men også til en fødselsdag eller i anledning af en akademisk grad. Han indkredser genren som et karakteristisk element i byernes musikliv fra midten af 1500-tallet med tyngdepunkt i Sachsen og fra omkring 1600 især i byerne omkring Østersøen. Det er en „organist- og kantormusik, der imødekom de behov, som det opadstræbende borgerskab havde for repræsentation i samtid og udødeliggørelse i eftertid.“ Artiklen er en skitse til en undersøgelse af et interessant og hidtil så godt som overset stofområde, et „første resultat af en præliminær undersøgelse“ – så har han i hvert fald ikke lovet for meget. Man må blot håbe, at alt materialet ikke er så bedrøvelig kedeligt som Henricus Strombergius' »Vive Hartman« fra Flensborg-samlingen, som

han bringer som et dansk eksempel på genren, for så bliver det da en pinsel at føre undersøgelsen til ende.

Hans Olav Gorset har begået et fint og velbalanceret essay om en musikbog fra Bergen, »Peter Bangs notebok«. Den består af tre dele: 25 stykker i gambetabulatur, 76 stykker for violin („en spillebok for fele“) – begge dele fra 1700-tallet – samt en samling populære danse fra 1800-tallet. Med udgangspunkt i det ældre repertoire påviser han de mange impulser, der flyder sammen i den norske folkemusik – melodiernes vandring fra Danmark og Sverige, fra England, Frankrig, Tyskland og Polen, til Norge for at blive til spillemandsmusik sammen med 'hjemmegjort' musik – at „våre tilsynelatende vanntette skott mellom kunstmusikk og folkemusikk ikke alltid er hensiktsmessige når vi skal beskrive virkeligheten.“

Lorentz Christian Juhlers nodebøger stammer fra første del af 1800-tallet. De indeholder musik for to fløjter, tidens populære toner i sange, arier og danse, til dels afskrevet fra trykte samlinger fra 1790'erne og fremefter. Teaterhistorikeren Henrik Nyrop-Christensen bringer en løs indholdsfortegnelse til samlingen, men bruger den ellers som afsæt for en meget ordrig og detaljeglade omtale af de balletter og syngespil, som en del af numrene er hentet fra; ikke altid lige up-to-date med forskningen, i hvert fald ikke hvad angår den meget omtalte melodi til „Kong Christian stod ved højen Mast“ og Ewald og Hartmanns »Fiskerne«.

Instrumenternes historie har en naturlig plads i bogen. Otto Himmer fortæller levende og oplysende om bassethornets og klarinetens indførelse i Danmark via militærmusikken og musikteatret, og han følger klarinetens vej ud i landet fra stadsmusikanterne til bondespillemandene. Han beskriver også instrumentmagerens indsats i de første 100 år, og gør rede for sin egen rekonstruktion af en klarinet lavet af Mads Brems i Vejle i 1800-tallet. Klarinetsporet følges til skildringer af spillemænd hos Johannes V. Jensen og hos maleren Hans Smidt. Verner Jensen fortæller om dulcianens og fagottens tidlige år i Danmark. Her må man dog selv stykke beretningen sammen, for hans artikel virker mest som en udskrift af en stak kartotekskort om emnet.

Emnet opførelsespraksis må ramme lige i centrum af MUSAs interesse. To af bogens mest spændende artikler tager da også fat om dette emne. Philip Lervig, Erik Ernst og Viggo Mangor

har undersøgt mulighederne for at fremskaffe nøjagtige oplysninger om musikkens tempo og rytmiske fraserings fra tiden for metronomens opfindelse. Det viser sig muligt at udtrække mange vigtige informationer af de målinger af musik, som blev foretaget i 1700-tallet ved hjælp af et pendul. Der er også meget at hente gennem datidens mekaniske musikinstrumenter, f.eks. fløjteure, og især gennem de bevarede opskrifter til overførsel af musik til valsernes præcise gengivelse af tempo og fraserings. Emnet er fascinerende og vil straks fange enhver, der arbejder med periodens musik. Desværre er artiklen blot en appetitvækker med få håndfaste anvisninger, derfor er det ærgerligt, at den ikke indeholder henvisninger til anden, nyere litteratur, som kan føre læserens videre ad det anviste spor.

Jesper Bøje Christensens artikel om udførelse af generalbas i musik af Händel og Bach er samlingens længste (57 sider) og vægtigste. På grundlag af kildestudier giver forfatteren sit personlige bud på hvordan man kan udføre de becifrede basstemmer ledsaget af talrige node-eksempler, incl. forfatterens egne smukt gennemarbejdede og kunstnerisk tilfredsstillende forslag. Stoffer er delt i to kapitler: „Den italienske stil i dens tysk-engelske udformning, som den formodentlig er blevet praktiseret af Georg Friedrich Händel“ og „Elementer der antagelig indgår i Bachs personlige stil“. Man skal lægge mærke til ordene „formodentlig“ og „antagelig“ og så lade sig inspirere af de mange gode iagttagelser, som teksten vrirler med. Her er stof til eftertanke – og måske afsæt til et fuldtonevne akkompagnement. Artiklen er veldokumenteret, måske endda så meget at det tynger fremstillingen unødigt, og de sidelange tyske og italienske citater, for det meste i facsimile, gør ikke sagen lettere for den, der er ved at trænge ind i generalbasspillet's mysterier.

Peter Woetmann Christoffersen

*Flute Concertos by Scheibe, Agrell & Hasse.
Maria Bania (fløjte), Irene Spranger (fløjte) og
Concerto Copenhagen under ledelse af Andrew
Manze. CD Chandos CHAN 0535.*

Der er mange grunde til at hilse denne indspilning af et mindre udvalg fra musikfundet på Aalholm Slot velkommen. Dels indbyder den forbløffende historie om fundet af grev Otto Ludvig Rabens 1700-talssamling i et tårnvæ-

relse på det lollandske gods i sig selv til, at smagsprøver levendegøres. Dels udgør samlingen på ca. 75 musikværker i manuskript og henved det dobbelte antal i samtidige tryk et enestående materiale til en periode i den nationale musikhistorie, der stadig ikke er for godt dækket ind, og da slet ikke i plade/CD-litteraturen.

Men der er også en anden grund til at glæde sig over specielt denne indspilning. Med ensemblet Concerto Copenhagen – som også kalder sig Co-Co – ser det nemlig ud til, at der omsider kan gives et seriøst dansk bud på 1700-tals musik i original udførelse. Og det med en lykkelig kombination af autenticitet og en fundamental kunstnerisk holdning, der får denne 250 år gamle musik til at ramme noget i en mentalitet på tærskelen til det 21. århundrede. Concerto Copenhagen har ved flere koncerter i de sidste par år demonstreret denne evne til at forene historie og oplevelse, og det gør de også på denne indspilning.

Indspilningen er med andre ord udtryk for en selvforsyning, vi ikke er vant til. Med denne danske produktion kommer vi tættere på 1700-tallets danske musikliv, som det udfoldedes i mere eller mindre formelle rammer, på landets godser, i hovedstadens vinterpalæer eller i forsamlingslokaler.

Musiksamlingen fra Aalholm viser, at den danske musikhorisont omkring midten af 1700-tallet var præget af europæiske strømninger, og det vil især sige den italiensk prægede solokonzert eller kammermusik. At fløjtelitteraturen vejer tungt i samlingen, skyldes grev Otto Ludvig Rabens egne færdigheder på dette instrument.

Udvalget af fløjtekoncerter på Chandos-indspilningen giver også et indtryk af bredden. Medtaget er to koncerter (A-dur og D-dur) af de ialt tre fundne koncerter af Johann Adolph Scheibe (1708-1776), en koncert i D-dur af den svenskfødte, men i Tyskland virkende komponist Johann Joachim Agrell (1701-1765) og endelig en koncert i G-dur af operakomponisten Johann Adolph Hasse (1699-1783).

Alle koncerterne har et umiskendeligt italiensk præg. De hurtige satser er glansfulde og energirige, og enkelheden i linjen er forenet med solistens virtuose udfyldning af akkorder. De langsomme satser, derimod, er overvejende ariose og med stor følsomhed i udtrykket. Her finder man den største individualisering mellem de fire repræsenterede komponister, med